

MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM

BÉKÉSCSABA

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

a Nemzeti Kulturális Alap Emberi Erőforrás Támogatáskezelő terhére biztosított,
vissza nem térítendő támogatás felhasználásáról

A pályázat célja: A Munkácsy Mihály Múzeum Helytörténeti gyűjteményében található,
Munkácsy Mihályhoz kötődő kegyeleti koszorúszalagok restaurálása

A megvalósítás teljesítési időtartama: 2020. szeptember 1. – 2021. február 28.

A támogatás összege: 500.000 Ft

Pályázati azonosító: 204111/04281

A támogatott tevékenység megvalósításának szakmai vonatkozásai,
tapasztalatai és a megvalósítás eredményessége

Az 1899-ben alapított békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum a magyar művészettörténet legismertebb festőjének nevét viseli, akit számon tartanak Európában és Amerikában egyaránt. Az 1951-es névválasztás az intézmény működését a mai napig meghatározza, és múzeumunk jövőbeli feladatait is – Küldetésnyilatkozatában lefektetve – ennek szellemében tervezi. Intézményünk – „A világ legnagyobb Munkácsy gyűjteménye” cím birtokosaként – a festő kultuszának ápolását elsőrangú feladatának tekinti.

Most, Békéscsaba városának nagyformátumú fejlesztésekor ismét Munkácsy Mihály áll a középpontban. A múzeum pedig – a Munkácsy negyed koronaékszereként – igyekszik a leginkább kitenni magáért. 2020-ban, a festő születésének 176. évfordulóján, a teljes múzeumépület megújítása és egy új kiállítóterem megnyitása után, új állandó kiállítást rendeztünk. Munkácsy átköltözött a múzeum országos hírű, szép dísztermébe, amellyel – szándékunk szerint – egy új Munkácsy univerzumot tárunk a közönség elé, egy olyan tárlatot, amely részben új Munkácsy-műveket, másrészt új megközelítést tartalmaz.

Egy olyan bemutatót terveztünk, amely végigvezeti a látogatót Munkácsy Mihály fordulatokban és érdekes eseményekben bővelkedő életútján, valamint bemutatja életművét a még későbbiedermeier szellemben készült alkotásoktól indulva a kritikai realista műveken át a szalonképek és a festészeti „nagyvállalkozások” reprezentatív világáig kalauzolván a nézőt.

A kiállításban szerettünk volna elhelyezni több olyan műtárgyat, amelyek restaurálásra szorultak. Mindegyik érdekes, és eddig egyetlen állandó Munkácsy-kiállításunkban sem szerepeltek. A **Munkácsy-relikviagyűjtemény koszorúszalag-kollekciójának** néhány kuriózumáról van szó.

Munkácsy Mihály 1900. május 1-jén Endenichben bekövetkező halálát és az azt követő eseménysort a relikviagyűjtemény tárgyai segítségével napról napra követhetjük. E darabok egy részletgazdag kirakós elemeiként állnak össze. A hagyatékban lévő, drámai erejű fotódokumentációhoz 2019-ben adományként kapott gyászjelentések és egy keretbe foglalt hajereklye kapcsolódik. Az 1900. május 9-én Budapesten zajló temetés után kerültek a sírra azok a koszorúk, amelyekről később gondos kezek bontották le és őrizték meg az utókor számára a koszorúszalagokat. A magyar kormány, a politikai és művészeti elit, külföldi és magyar oktatási intézmények érezték kötelességüknek a méltó búcsút. **104 koszorúszalag** rajzolja meg az utókor számára a Munkácsytól való búcsú fennköltségét.

A **koszorúszalag gyűjtemény** a Munkácsy Mihály Múzeum Történeti gyűjteményében a 58.26.165. leltári számon található. Ebből a kollekciónál válogattunk részben a koszorúkat küldő személyek, másrészt a műtárgyak állapotának figyelembevételével.

Pataki Anikó okleveles textilrestaurátor művész három műtárgyat restaurált a NKA támogatásával:

1. A békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum pályázatának első eleme mi más lehetne, mint a **BÉKÉSCSABA KÖZÖNSÉGE** nevében küldött koszorúszalag. Az 50 cm szélességű selyemszalagból a város kék színéhez igazodót választottak egykor. Ahogyan Munkácsy Mihály élete végéig ragaszkodott Békéscsabához, úgy a csabaiak is számon tartották a festő minden lépését. Tudták, hogy milyen képeket festett, hol állított ki, milyen felajánlásokkal bizonyította nagyvonalúságát. Kultusza már fiatalkorában, első jelentős sikerei után kialakult a városban.

A moiré mintával nyomott selyemszövet szalag a használatból eredő és előnytelen tárolásból adódó nyomokat őriz. A selyem szövet nagyrészt szerkezetileg jó állapotú, de találhatók szerkezeti hiányosságok: a textília több helyen sérült, szerkezete megbomlott, a ripszselyem kisebb-nagyobb mértékű részleges kettészakadása, repedése figyelhető meg. A szövetszerkezet szétbomlása a láncfonalként használt igen vékony selyemfonalak előregedésére, meggyengülésére és elszakadására vezethető vissza. Egyes felületek nehezen korrigálható **erős gyűröttsége**, **hajtogatásának szerkezetbe rögzült nyomai** a szövetek állapotát jelentősen gyengíti. A fonalak/szerkezet a hajtogatásoknál rögzült, a fonalak erős korrigálása **repedéshez** vezethet.

A szalag szélének konzerválása után a restaurátor japán papírral erősítette meg a széleket a visszahajtás előtt

Az elkészült szalag – megmentve az utókor számára...

2. **GRÓF ANDRÁSSY TIVADAR** koszorújának elegáns fehér kegyeleti szalagja egy szép barátság emlékét idézi. Gróf Andrassy Gyula miniszterelnök fia, Tivadar, politikus, országgyűlési képviselő, festő, műgyűjtő, aki édesapjához hasonlóan baráti kapcsolatban volt Munkácsy Mihállyal. Mindketten vásároltak is tőle alkotásokat, és ne feledjük el, hogy a Munkácsy Mihály Múzeum új állandó kiállítása, a Munkácsy Mihály – Egy géniusz diadala című tárlat kiemelkedő alkotása a *Siratóasszonyok a keresztfánál*, az az 530 cm magasságú alkotás, amelyet Munkácsy Mihály festett a tőketerebesi Andrassy mauzóleum számára a jeles politikus halála után. Gróf Andrassy Tivadar koszorúszalagjának kiválasztását az előbbieket mellet a műtárgy elkeserítő állapota is indokolta.

A három szalag közül a legrosszabb állapotú, leggyengébb megtartású darab gróf Andrássy Tivadar koszorúszalagja, amely teljes felületen moiré mintával nyomott selyemszövet. A szalag a használatból és előnytelen tárolásból adódó nyomokat őriz. Az igen vékony textília sok helyen **sérült**, szerkezete **megbomlott**, a ripszelyem kisebb-nagyobb mértékű részleges **kettészakadása**, **repedése** figyelhető meg. Mozgatásra, fizikai behatásra, nedvesítésre nagyon érzékeny. A teljes felület **gyűrött**.

A japán papír felragasztása hátoldalon a repedt részek összeillesztése miatt / leragasztás préselése

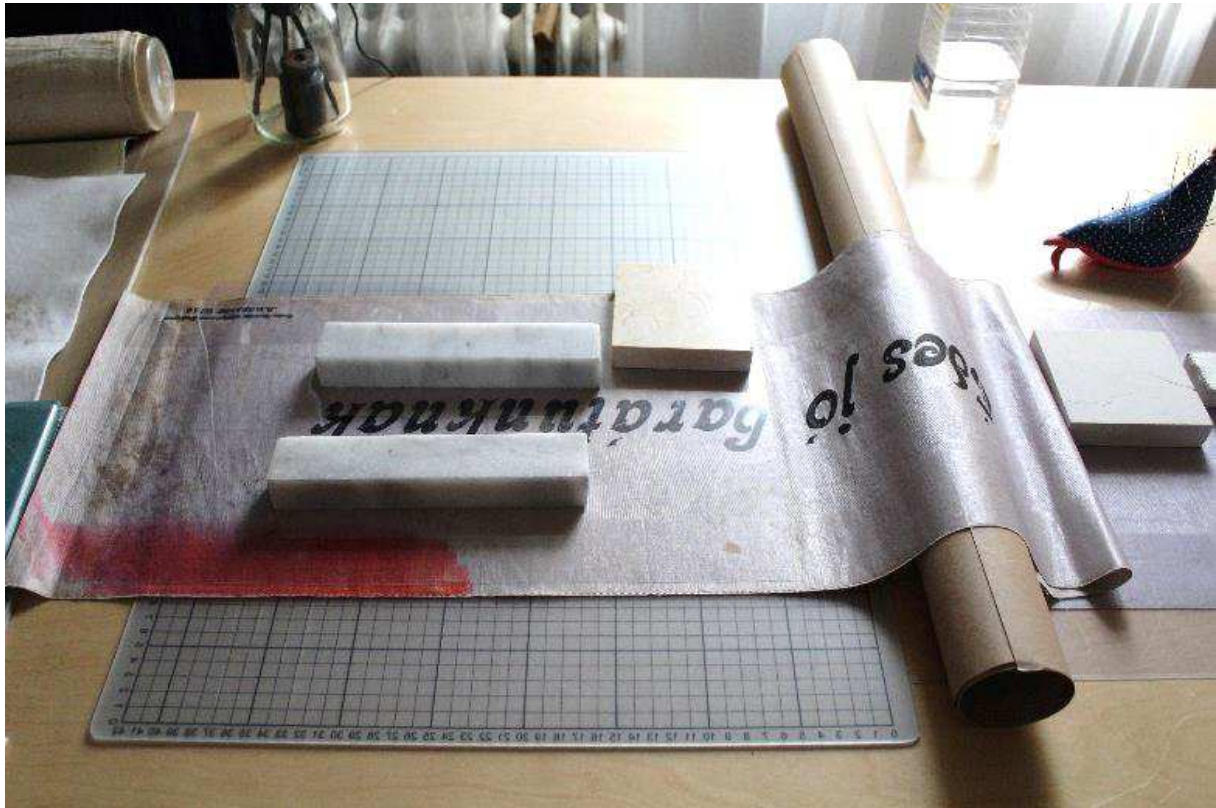
3. **MALONYAY BLANKA ÉS DEZSŐ:** Malonyay Dezső (Pest, 1866. május 3. – Budapest, 1916. április 22.) író, művészettörténész elsőként Munkácsy titkáraként vonult be a köztudatba. Ő írta meg az első monográfiát is a festőnagyságról, még Munkácsy életében, 1898-ban jelentette meg. A koszorúszalag szövege jól mutatja, milyen kapcsolat alakult ki a festő és a nála huszonkét évvel fiatalabb titkára között: „Édes jó barátunknak – Malonyay Blanka és Dezső”.

A részben moiré mintával nyomott selyemszövet szalag a használatból eredő és előnytelen tárolásból adódó nyomokat őriz. A szalag eredeti színe kifakult. A textilja sok helyen **sérült**, szerkezete **megbomlott**, a ripszelyem kisebb-nagyobb mértékű részleges kettészakadása, **repedése** figyelhető meg. A szövetszerkezet szétbomlása a láncfonalként használt igen vékony selyemfonalak előregedésére, meggyengülésére és elszakadására vezethető vissza.

A gyűrődéseket és a hajtásnyomokat helyi párasítással, lesúlyozással, préssel enyhítette a restaurátor

Az utolsó munkafázis: a szalag szélének megerősítése japán merített fátolpapírral, a visszahajtás kivitelezéséhez, valamint a feliratok levédése

A műtárgyak a múzeum új, mintegy ezer négyzetmétert kitevő, *utazás TÉRben és IDŐben – Békéscsaba az évezredek idővonalán* című új állandó kiállítása 2021 májusára tervezett megnyitása alkalmával **csatlakoznak a Munkácsy Mihály – Egy géniusz diadala című kiállításhoz**. A most restauráltatott három, Munkácsy Mihály személyéhez kötődő kegyeleti koszorúszalagot a Munkácsy Terem előterében helyezük el. Természetesen feltüntetjük, hogy a műtárgyak restaurálását a Nemzeti Kulturális Alap Emberi Erőforrás Támogatáskezelő segítségével valósítottuk meg.

Ezúton szeretném megköszönni a Nemzeti Kulturális Alap Emberi Erőforrás Támogatáskezelő szíves támogatását, amelynek segítségével a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum három rendkívül fontos, ám veszélyeztetett műtárgyat restauráltathattuk, tulajdonképpen megmenthettük az utókor, a következő generációk számára. Önök nélkül nem sikerült volna...

A pályázat szakmai beszámolója elérhető a Munkácsy Mihály Múzeum honlapján az aktuális pályázatok menüpontban (<https://munkacsy.hu/muzeum/palyazati-beszamolok>).

Békéscsaba, 2021. április 26.

Gyarmati Gabriella
művészettörténész

Nemzeti Kulturális Alap

Munkácsy

MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM

BÉKÉSCSABA

Iktatószám:

Ügyintéző: Nagy Éva

Tárgy: nyilatkozat

Hiv. szám:

Mell.:

NYILATKOZAT

Alulírott Ando György múzeumigazgató a Munkácsy Mihály Múzeum képviselőjeként eljárva megerősítem, hogy a 204111/04281 azonosítószámú, *A Munkácsy Mihály Múzeum Helytörténeti gyűjteményében található Munkácsy Mihályhoz kötődő kegyeleti koszorúszalagok restaurálására* témájú pályázat vonatkozásában a támogatott tevékenység nem minősül gazdasági tevékenységnek, vagyis a múzeumi műtárgyak restaurálása kapcsán keletkező piaci bevételek nem érik el a működési költségek legalább felét, ill. a támogatott tevékenység nyomán megvalósuló szolgáltatást, vagyis az új állandó kiállítást elsősorban magyar állampolgárok fogják megtekinteni.

Békéscsaba, 2021. április 19.

Ando György
(1.)
múzeumigazgató

MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM

5600 Békéscsaba, Széchenyi utca 9. • Levélcím: H-5600 Békéscsaba, Pf.: 46
telefon/fax: +36 66 323 377 • e-mail: mmm@bmmi.hu • web: www.munkacsy.hu